

O t s a h

Ú v o d	11
1. <u>STRUKTURA A FUNKCE BÍLKOVIN</u>	13
1.1 Obecné poznatky o látkách složených z aminokyselin	13
1.2 Stavebními kameny peptidů a bílkovin je 20 aminokyselin	13
1.3 Peptidy	15
1.3.1 Obecná struktura peptidového řetězce	15
1.3.2 Biologicky významné peptidy	16
1.3.2.1 Oligopeptidy	16
1.3.2.2 Polypeptidy	17
1.3.3 Polypeptidy a bílkoviny jsou základní látky každé živé soustavy	18
1.4 Bílkoviny	18
1.4.1 Primární struktura bílkovin	18
1.4.2 Sekundární, terciární a kvartérní struktura bílkovin	19
1.4.2.1 Definice vyšších struktur	19
1.4.2.2 Sekundární struktury	21
1.4.2.3 Terciární struktura	21
1.4.2.4 Kvartérní struktura bílkovin	22
1.4.3 Metody zjišťování bílkovinných struktur	22
1.4.4 rozpustnost a izolace bílkovin	23
1.4.5 Molekulová hmotnost bílkovin	23
1.4.6 Elektrochemické chování bílkovin	24
1.4.7 Imunitní charakter bílkovin	24
1.4.8 Denaturace bílkovin	24
1.4.9 Srovnání primárních struktur některých bílkovin umožňuje objasnit evoluci druhů	25
1.4.10 Klasifikace bílkovin	25
1.4.10.1 Zásady třídění bílkovin	25
1.4.10.2 Jednoduché bílkoviny	25
1.4.10.3 Složené bílkoviny	26
2. <u>ENZYMY - ZÁKLADNÍ ČINITELÉ RYCHLOSTI BIOCHEMICKÝCH REAKCÍ</u>	29
2.1 Přehled obecné reakční kinetiky, aktivační energie	29
2.2 Složení a struktura enzymů	30
2.3 Mechanismus účinku enzymů	31
2.3.1 Tvorba komplexu mezi enzymem a substrátem	31
2.3.2 Vlastností vyplývající z vytvoření enzym-substrátového komplexu	32
2.3.3 Vyjadřování aktivity enzymu	33
2.4 Podmínky enzymové aktivity	33
2.4.1 Fyzikální vlivy na činnost enzymů	33
2.4.1.1 Vliv teploty	33
2.4.1.2 Vliv pH	34
2.4.2 Chemické vlivy na účinnost enzymů	34
2.5 Kinetika enzymových reakcí	36
2.6 Názvosloví a třídění enzymů	39
2.7 Lokalizace enzymů a jejich význam v medicíně	40
2.8 Kofaktory enzymů	41
3. <u>ENERGETICKÉ ZMĚNY DOPROVÁZEJÍCÍ BIOCHEMICKÉ REAKCE</u>	42
3.1 Vnitřní energie soustav	42
3.2 Reakční práce, chemický potenciál	42
3.3 Entropie reakce	43
3.4 Rovnováha v otevřených systémech	44
3.5 Energeticky bohaté látky sloužící přenosu energie	45
3.5.1 Rozdělení látek sloužících přenosu energie	45
3.5.2 "Makroergické" nukleotidy a jiné fosfátové sloučeniny	46
4. <u>CELKOVÝ PŘEHLED METABOLISMU</u>	48
5. <u>PRINCIPY BIOLOGICKÝCH OXIDACÍ</u>	50
5.1 Fyzikálně chemický podklad oxidací v živé hmotě	50
5.2 Význam a rozdělení oxidoredukčních reakcí v těle	51

6.	<u>DÝCHACÍ ŘETĚZCE A JINÉ OXIDOREDUKCE</u>	53
6.1	Definice dýchacího řetězce	53
6.2	Popis přenašečů v dýchacím řetězci	54
6.2.1	Pyridinové dehydrogenasy	54
6.2.2	Flavinové dehydrogenasy	54
6.2.3	Protein se železem a sírou a ubiquinon	54
6.2.4	Cytochromy a cytochromoxidasa	55
6.3	Prostorové uspořádání dýchacího řetězce	55
6.4	Napojení substrátů na dýchací řetězec	56
6.5	Aerobní fosforylace	57
6.6	Energetický výtěžek buněčného dýchání	58
6.7	Další biologicky významné oxidoredukční systémy	58
6.8	Význam vzniku a účinku volných radikálů kyslíku v těle	59
7.	<u>CITRÁTOVÝ CYKLUS</u>	61
7.1	Postavení citrátového cyklu v celkovém metabolismu	61
7.2	Popis reakcí citrátového cyklu	62
7.3	Energetický význam citrátového cyklu	63
7.4	Anaplerotické reakce citrátového cyklu	64
8.	<u>METABOLICKÉ ÚLOHY JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ BUŇKY</u>	65
8.1	Význam topochemických údajů	65
8.2	Buněčné membrány	65
8.2.1	Význam a struktura membrán	65
8.2.2	Funkce membrán	67
8.2.2.1	Přeměna membrán	67
8.2.2.2	Přenos látek přes membrány	67
8.3	Struktura a funkce mitochondrií	70
8.4	Metabolické funkce buněčných jader	71
8.5	Endoplazmatické retikulum a ribosomy	71
8.6	Mikrotubulární systém a cytoskeleton	72
9.	<u>METABOLISMUS SACHARIDŮ</u>	73
9.1	Význam, trávení, resorpce a transport sacharidů	73
9.1.1	Význam sacharidů pro člověka	73
9.1.2	Trávení a resorpce sacharidů v ústní dutině	73
9.1.3	Trávení a resorpce sacharidů ve střevech	74
9.2	Přehled metabolismu glukosy	75
9.3	Glykolýza	77
9.3.1	Anaerobní glykolýza	77
9.3.1.1	Podstata glykolýzy	77
9.3.1.2	Reakce glykolýzy	78
9.3.1.3	Energetický zisk glykolýzy za anaerobních podmínek	81
9.3.2	Oxidační dekarboxylace pyruvátu	81
9.3.3	Průběh glykolýzy za aerobních podmínek	82
9.3.4	Kvasné děje	84
9.4	Glukoneogenéze	85
9.5	Pentosafosfátový cyklus	87
9.5.1	Průběh pentosafosfátového cyklu	87
9.5.2	Lokalizace a význam pentosafosfátového cyklu	90
9.6	Glykogenolýza	90
9.6.1	Postavení glykogenolýzy v metabolismu	90
9.6.2	Jakým reakcím podléhá glykogen v průběhu glykogenolýzy?	90
9.6.3	Jaké enzymy katalyzují glykogenolýzu?	91
9.6.4	Čím se glykogenolýza reguluje?	92
9.6.5	Osud produktů glykogenolýzy, poruchy glykogenolýzy	94
9.7	Syntéza glykogenu	94
9.8	Metabolismus jiných cukrů	95
9.8.1	Metabolismus fruktosy	95
9.8.2	Metabolismus galaktosy	96
9.8.3	Metabolismus uronových kyselin	97
9.8.4	Syntéza a štěpení aminocukrů a glykosaminoglykanů	98

9.9	Připojování sacharidů k molekulám bílkovin	99
9.9.1	Tvorba glykoproteinů	99
9.9.2	Tvorba proteoglykanů	100
10.	METABOLISMUS LIPIDŮ A STEROIDŮ	101
10.1	Přehled lipidů živočišného těla	101
10.2	Degradace mastných kyselin	102
10.2.1	β -oxidace - hlavní cesta degradace mastných kyselin	102
10.2.2	Energetický výtěžek β -oxidace mastných kyselin je velký	104
10.2.3	Degradace nenasycených mastných kyselin	105
10.3	Biosyntéza mastných kyselin	105
10.3.1	Obecná charakteristika biosyntézy mastných kyselin	105
10.3.2	Významný krok biosyntézy mastných kyselin - tvorba malonyl-CoA	105
10.3.3	Syntéza mastné kyseliny do délky 16 uhlíků	106
10.3.4	Synthesa mastných kyselin - multienzymový komplex	107
10.3.5	Jaké jsou zdroje acetyl-CoA nutného pro syntézu mastných kyselin?	107
10.3.6	Regulace syntézy mastných kyselin	108
10.3.7	Syntéza nenasycených mastných kyselin	108
10.4	Syntéza a degradace triacylglycerolů	109
10.5	Metabolismus glycerofosfolipidů	110
10.5.1	Syntéza glycerofosfolipidů přes CDP-diglycerol	110
10.5.2	Syntéza glycerofosfolipidů přes CDP-cholin a CDP-ethanolamin	111
10.5.3	Degradace glycerofosfolipidů	111
10.6	Metabolismus sfingo- a glykolipidů	112
10.7	Metabolismus steroidů	112
10.7.1	Biosyntéza cholesterolu	112
10.7.2	Přeměny cholesterolu	114
10.7.2.1	Přehled degradačních produktů cholesterolu	114
10.7.2.2	Metabolismus žlučových kyselin	115
10.7.2.3	Vznik steroidních hormonů z cholesterolu	116
10.8	Ketogenéze	118
10.9	Metabolismus prostaglandinů a příbuzných látek	119
10.10	Metabolické osudy lipidů a cholesterolu v těle	121
10.10.1	Trávení a resorpce lipidů a cholesterolu	121
10.10.2	Transport lipidů a cholesterolu	122
10.10.3	Úloha tukové depotní tkáně v metabolismu triacylglycerolů	125
10.10.4	Patologické úchytky metabolismu lipidů a cholesterolu	126
11.	METABOLISMUS BÍLKOVIN A AMINOKYSELIN	127
11.1	Postavení bílkovin a aminokyselin v metabolismu	127
11.2	Štěpení bílkovin a peptidů v zažívacím traktu a ve tkáních	128
11.2.1	Proteolytické enzymy	128
11.2.2	Vstřebávání aminokyselin a jejich transport krví	129
11.3	Obecné cesty metabolismu aminokyselin	130
11.3.1	Transaminace	130
11.3.2	Oxidační deaminace aminokyselin	131
11.3.3	Produkty dekarboxylace aminokyselin	132
11.3.4	Obecné osudy uhlikové kostry aminokyselin	132
11.4	Osudy amoniaku uvolněného z aminokyselin	134
11.4.1	Prameny amoniaku	134
11.4.2	Ureosyntetický cyklus - nejvýznamnější cesta detoxikace amoniaku	134
11.4.3	Další cesty detoxikace amoniaku	136
11.5	Cesty metabolismu jednotlivých skupin aminokyselin	136
11.5.1	Přeměny glycinu, serinu, threoninu a alaninu	136
11.5.2	Metabolismus rozvětvených aminokyselin	138
11.5.3	Metabolické osudy aminokyselin se sírou	139
11.5.4	Přeměny aspartátu a glutamátu	140
11.5.5	Přeměny alifatických bazických aminokyselin	140
11.5.6	Metabolismus prolinu a hydroxyprolinu	141
11.5.7	Přeměny histidinu	141
11.5.8	Metabolismus aromatických aminokyselin a jeho poruchy	142
11.5.9	Katabolismus tryptofanu	143
12.	SLOŽENÍ A METABOLISMUS NUKLEOTIDŮ	145
12.1	Složení nukleotidů	145

12.2	Metabolismus purinových nukleotidů	146
12.2.1	Biosyntéza purinových nukleotidů	146
12.2.2	Degradace purinových nukleotidů	148
12.3	Metabolismus pyrimidinových nukleotidů	149
12.3.1	Biosyntéza pyrimidinových nukleotidů	149
12.3.2	Degradace pyrimidinových nukleotidů	149
12.4	Vznik deoxyribonukleotidů	149
13.	<u>NUKLEOVÉ KYSELINY A PŘENOS GENETICKÉ INFORMACE</u>	150
13.1	Struktura nukleových kyselin	150
13.1.1	Jak jsou mezi sebou vázány nukleotidy?	150
13.1.2	Deoxyribonukleové kyseliny	151
13.1.3	Ribonukleové kyseliny	152
13.1.3.1	Rozdílné typy RNA	152
13.1.3.2	Ribosomální RNA /rRNA/	152
13.1.3.3	Transferové RNA /tRNA/	153
13.1.3.4	Informační RNA /mRNA/	153
13.2	Přenos genetické informace	153
13.2.1	Základní biologický význam nukleových kyselin	153
13.2.2	Historie objevů nukleových kyselin a přenosu genetické informace	154
13.2.3	Základním genetickým materiálem živočišné bunky je genom	154
13.2.4	Přehled základních vztahů informačních makromolekul	155
13.2.5	Replikace DNA	156
13.2.6	Transkripce	159
14.	<u>PROTEOSYNTÉZA A REGULACE GENOVÉ EXPRESE</u>	161
14.1	Proteosyntéza je přísně řízený proces	161
14.2	Genetický kód je dán tripletou bazí	161
14.3	Proteosyntéza jako výsledný krok exprese genů	162
14.3.1	Časové fáze proteosyntézy	162
14.3.2	Aktivace aminokyselin	162
14.3.3	Průběh proteosyntézy	163
14.3.4	Posttranslační úpravy bílkovinných molekul	164
14.3.5	Specifické inhibice proteosyntézy	164
14.4	Regulace genové exprese	165
14.5	Mutace genů	166
14.6	Genové manipulace - genové inženýrství	166
15.	<u>BIOCHEMICKÉ FUNKCE KRVĚ</u>	168
15.1	Přehled funkcí krve	168
15.2	Složení krve	168
15.2.1	Bílkoviny krevní plazmy a séra	168
15.2.1.1	Jednotlivé bílkovinné složky plazmy	168
15.2.1.2	Změny v produkci bílkovin plazmy	169
15.2.1.3	Druhotné změny bílkovin plazmy	170
15.2.1.4	Látky krevních skupin	170
15.2.2	Nízkomolekulární součásti krevní plazmy a séra	171
15.3	Krevní barvivo	171
15.3.1	Přehled tetrapyrrolových barviv u člověka	171
15.3.2	Biosyntéza tetrapyrrolů	172
15.3.3	Struktura hemoglobinu a myoglobinu	174
15.3.4	Biologické funkce normálního hemoglobinu a myoglobinu	175
15.3.4.1	Přenos a retence kyslíku - základní úlohy hemoglobinu a myoglobinu	175
15.3.4.2	Faktory ovlivňující schopnost hemoglobinu vázat a uvolňovat kyslík	177
15.3.4.3	Přenos CO ₂ krevním barvivem	177
15.3.5	Hemoglobin za vývoje a anomální hemoglobiny	178
15.3.6	Vznik karbonylhemoglobinu a methemoglobinu	179
15.3.7	Degradace krevního barviva	179
15.3.7.1	Rozpad hemoglobinu a vznik žlučových barviv	179
15.3.7.2	Metabolické osudy bilirubinu	182
15.3.8	Biologický význam ostatních hemoproteinů	182
15.4	Biochemické úlohy morfologických součástí krve	183
15.4.1	Další metabolické funkce erytrocytů	183
15.4.2	Metabolické funkce elementů bílé řady a trombocytů	184
15.5	Biochemické pochody při srážení krve	185

15.5.1	Podstata srážení krve	185
15.5.2	Přehled koagulačních faktorů	185
15.5.3	Postup srážení krve	186
15.5.3.1	Aktivace prothrombinu dvěma cestami	186
15.5.3.2	Vytváření fibrinové sítě a její odstranování	188
15.5.4	Faktory, které brání srážení krve	189
15.6	Šložení dalších tělních tekutin ve srovnání s krevní plazmou	189
16.	<u>VÝMĚNA MINERÁLNÍCH LÁTEK A ACIDOBÁZICKÁ ROVNOVÁHA</u>	190
16.1	Výměna minerálních látek	190
16.1.1	Obecné poznámky o hospodaření minerálními látkami	190
16.1.2	Hospodaření vodou	190
16.1.3	Přehled minerálních složek těla	190
16.1.4	Výměna sodíku	191
16.1.5	Výměna draslíku	192
16.1.6	Výměna chloridů	192
16.1.7	Hospodaření vápníkem a fosfáty	192
16.1.7.1	Příjem, výdej, formy a regulace vápníku v těle	192
16.1.7.2	Výměna fosfátů	193
16.1.8	Výměna hořčíku	194
16.1.9	Výměna ostatních minerálních složek těla	194
16.2	Acidobazická rovnováha a její udržování	195
16.2.1	Koncentrace vodíkových iontů ve vnitřním prostředí je velmi konstantní hodnotou	195
16.2.2	Cesty, kterými tělo udržuje stále pH	195
16.2.2.1	Přehled mechanismů	195
16.2.2.2	Rozhodující úlohu v udržování pH mají systémy pufrů	196
16.2.2.3	Podíl plicní ventilace a ledvin na udržování pH vnitřního prostředí	197
16.2.3	Poruchy acidobazické rovnováhy a kompenzační i korekční mechanismy	197
16.2.4	Veličiny acidobazické rovnováhy používané v klinické praxi	198
17.	<u>REGULACE METABOLISMU</u>	199
17.1	Obecné regulační děje	199
17.1.1	Principy regulace	199
17.1.2	regulace na různé úrovni v makroorganismu	199
17.2	Regulace působením hormonů	200
17.2.1	Postavení hormonů v regulaci metabolismu	200
17.2.2	Mechanismus účinku hormonů	201
17.2.2.1	Přehled mechanismů účinku	201
17.2.2.2	Působení hormonů přes adenylycykloklas	202
17.2.2.3	Tzv. G-proteiny a jejich vztah k cAMP	203
17.2.2.4	Úloha fosfatidylinositolbisfosfátu v předávání signálů	204
17.2.2.5	Úloha vápenatých iontů a jejich vázané podoby /kalmodulinu/	205
17.2.2.6	Aktivace tyrosinkinasy jako další transmembránový signál	206
17.2.2.7	Mechanismus účinku steroidních hormonů	206
17.2.3	Aktivace hormonální sekrece hypotalamickými faktory	207
17.2.4	Hormony hypofýzy	207
17.2.5	Endokrinní funkce štítné žlázy	208
17.2.5.1	Thyroxin a trijodthyroniny - jodované hormony	208
17.2.5.2	Kalcitonin	210
17.2.6	Endokrinní funkce příštítných tělísek	210
17.2.7	Endokrinní funkce pankreatu	211
17.2.7.1	Insulin, jeho vznik, složení a účinky	211
17.2.7.2	Glukagon - antagonist insulínu	213
17.2.8	Hormony držené nadledvin, syntéza a účinky	214
17.2.9	Účinky kortikoidů	215
17.2.10	Účinky gonodotropinů a pohlavních hormonů	217
17.2.11	Eikosanoidy	218
17.2.12	Gastrointestinální hormony, kininy a mediátory	218
17.2.12.1	Vznik a účinek gastrointestinálních hormonů	218
17.2.12.2	Význam kininů	219
17.2.12.3	Mediátory	219
18.	<u>OBRANNÉ MECHANISMY TĚLA</u>	221
18.1	Imunologická obrana těla	221
18.1.1	Imunitní děje - základ udržování integrity těla a obranných reakcí	221
18.1.2	Antigeny - faktory vyvolávající imunitní odpověď	221
18.1.3	Protilátky - jejich složení a syntéza	222
18.1.3.1	Protilátky mají charakter imunoglobulinů	222

18.1.3.2	Antigen se váže na imunoglobuliny ve variabilní oblasti	224
18.1.4	Biologické vlastnosti imunoglobulinů	225
18.1.5	Syntéza specifických protilátek	225
18.1.6	Kde se protilátky syntetizují?	226
18.1.7	Regulace tvorby protilátek	227
18.1.8	Způsoby interakce mezi antigenem a protilátkou	227
18.1.9	Další humorní faktory významné v imunitních pochodech	228
18.1.10	Imunita zprostředkovávaná buňkami - celulózní imunita	228
18.2	Xenobiochemie - metabolismus cizorodých látek	229
18.2.1	Člověk přichází do styku s cizorodými látkami ze zevního prostředí	229
18.2.2	Resorpce, vazba a ukládání xenobiotik	230
18.2.3	Přehled metabolismu xenobiotik	230
18.2.4	První fáze metabolismu - biotransformační reakce	230
18.2.4.1	Lokalizace, podstata a důsledky biotransformačních reakcí	230
18.2.4.2	Oxidace - nejčastější způsob biotransformace	231
18.2.4.3	Redukční děje	232
18.2.4.4	Hydrolytické reakce	233
18.2.5	Konjugace - následná fáze metabolismu xenobiotik	233
18.2.5.1	Syntetický charakter konjugace	233
18.2.5.2	Glukuronát - nejčastější konjugací faktor	234
18.2.5.3	Konjugace xenobiotik s kyselinou sírovou	234
18.2.5.4	Ostatní typy konjugací xenobiotik	234
19.	<u>SPECIALIZOVANÉ METABOLICKÉ DĚJE</u>	236
19.1	Metabolismus nervové tkáně	236
19.1.1	Složení nervové tkáně	236
19.1.2	Metabolismus nervové tkáně	236
19.1.3	Přenos informací v nervové soustavě	237
19.1.3.1	Přenos nervového impulsu neuronem	237
19.1.3.2	Neuromediátory	238
19.1.4	Biochemie vidění	240
19.1.4.1	Podstata vidění pomocí tyčinkových buněk	240
19.1.4.2	Biochemie vidění pomocí čípků	242
19.2	Biochemie funkce ledvin	242
19.2.1	Obecné skutečnosti o metabolismu v ledvinách	242
19.2.2	Molekulární mechanismy činnosti nefronu	242
19.2.2.1	Molekulární mechanismus glomerulární filtrace	242
19.2.2.2	Molekulární mechanismus tubulární resorpce	243
19.2.2.3	Ledviny regulují acidobazickou rovnováhu	245
19.2.3	Hormonální funkce ledvin	245
19.2.4	Vznik kamenů močových cest	246
19.3	Přehled metabolických funkcí gastrointestinálního traktu	246
19.3.1	Trávení a resorpce potravy - základní funkce zažívacího traktu	246
19.3.2	Funkce žaludeční šťávy	247
19.3.3	Pankreatická šťáva	247
19.3.4	Složení a funkce žluče	248
19.3.5	Funkce střevní šťávy	248
19.3.6	Mukozní bariéra zažívacího traktu	248
19.3.7	Metabolická funkce tlustého střeva, stolice	249
20.	<u>VÝŽIVA</u>	251
20.1	Způsob výživy heterotrofních organismů	251
20.2	Základní složky výživy	251
20.3	Energetická hodnota živin	252
20.4	Uplatnění jednotlivých složek výživy	253
20.4.1	Lipidy ve výživě	253
20.4.2	Sacharidy ve výživě	253
20.4.3	Bílkoviny ve výživě	254
20.5	Ostatní složky výživy	255
20.5.1	Přehled neenergetických složek potravy	255
20.5.2	Vitaminy v potravě	256
20.5.2.1	Definice vitaminů a způsob účinku	256
20.5.2.2	Zdroje vitaminů pro člověka	256
20.5.2.3	Choroby z nedostatku a nadbytku vitaminů	257
20.5.2.4	Rozdělení vitaminů	257

SPECIALIZOVANÁ ČÁST

21.	<u>BIOCHEMIE POJIVA</u>	263
21.1	Základní složení a funkce pojiva	263
21.2	Buňky pojivové tkáně	263
21.3	Kolagen	264
21.3.1	Výskyt a složení kolagenu	264
21.3.2	Biosyntéza kolagenu	265
21.4	Retikulín jako histologický, a ne chemický pojem	269
21.5	Elastin je makromolekula zcela odlišná od kolagenu	269
21.6	Laminin - vazebný glykoprotein pojiva	271
21.7	Složky mezibuněčné hmoty pojiva	272
21.7.1	Složení mezibuněčné hmoty	272
21.7.2	Složení a metabolismus proteoglykanů	272
21.7.3	Struktura a metabolismus glykoproteinů pojiva	273
22.	<u>BIOCHEMIE KŮŽE A PRODUKTŮ KOŽNÍCH ŽLÁZ</u>	276
22.1	Složení kůže a produktů kožních žláz	276
22.1.1	Složení kůže	276
22.1.2	Složení produktů kožních žláz	276
22.2	Poznámky k metabolismu kůže a mléčné žlázy	277
23.	<u>BIOCHEMIE SVALU</u>	278
23.1	Principy svalové činnosti a molekulová struktura svalu	278
23.2	Složení kontraktilních a regulačních bílkovin svalu	279
23.2.1	Přehled kontraktilních a regulačních bílkovin svalu	279
23.2.2	Myosinové filamentum	279
23.2.3	Tenká /"aktinová/ filamenta	280
23.3	Průběh kontrakce příčně pruhovaného svalu	280
23.4	Energetická stránka svalové kontrakce	281
23.5	Kontrakce hladkých svalů a myokardu	282
23.6	Metabolismus svalu	282
23.6.1	Spotřeba živin ve svalovině	282
23.6.2	Svalové funkce jsou modifikovány hormony	283
23.7	Další metabolické funkce svalu	283
23.7.1	Vazba kyslíku ve svalu	283
23.7.2	Svalové enzymy	283
24.	<u>BIOCHEMIE TVRÝCH TKÁNÍ</u>	284
24.1	Buňky tvrdých tkání	284
24.2	Chemické složení kostí a zubů	285
24.2.1	Obsah vody v tvrdých tkáních je velmi rozdílný	285
24.2.2	Přehled statických údajů o minerálním složení kostí a zubů	285
24.3	Výměna anorganických složek kostí a zubů	287
24.3.1	Vápník a fosfáty - základní složky anorganického podílu kostí a zubů	287
24.3.2	Regulace výměny vápníku a fosfátů	288
24.3.3	Výměna ostatních iontů tvrdých tkání	291
24.3.4	Biochemie fluoru	292
24.3.4.1	Výskyt fluoru v přírodě	292
24.3.4.2	Celkové hospodaření fluorem v těle	292
24.3.4.3	Biologický význam fluoru pro kosti a zuby	294
24.4	Mineralizace tvrdých tkání	295
24.4.1	Mineralizace je v přírodě obecným jevem	295
24.4.2	Tvorba anorganických krystalů v tvrdých tkáních	295
24.4.3	Molekulová struktura významných krystalů	296
24.4.4	Krystalografie a morfologie anorganických krystalů tvrdých tkání ..	297
24.4.5	Základní podmínky mineralizace	298
24.5	Organické složky kostí a zubů	303
24.5.1	Ve sklovině je organická složka kvantitativně nepatrná	303
24.5.2	Organická složka dentinu - téměř výhradní doména kolagenu	305
24.5.3	Složení organických částí cementu téměř odpovídá kosti	305
24.5.4	Organické složky kosti	306

24.6	Biochemie zubní pulpy a závěsného aparátu	307
24.6.1	Biochemie zubní pulpy	307
24.6.2	Ligamentum periodontale - složení a metabolismus	308
24.6.3	Biochemie dásně	308
24.6.4	Tekutina sulků	309
25.	<u>BIOCHEMIE ÚSTNÍ DUTINY A SLIN</u>	310
25.1	Biochemie sliznice ústní dutiny	310
25.2	Metabolismus slinných žláz	310
25.3	Produkce, celkové složení a vlastnosti slin	311
25.3.1	Produkce slin	311
25.3.2	Vlastností slin	312
25.3.3	Celkové složení smíšené sliny	312
25.3.4	Anorganické součásti slin	312
25.3.5	Přehled organických součástí slin	314
25.3.6	Proteiny a glykoproteiny slin, muciny	314
25.3.7	Sialolitiáza - kameny slinných žláz	316
25.3.8	Slinná α -amylasa	316
25.3.9	Jiné enzymy slin	317
25.4	Přehled mikroorganismů ústní dutiny a jejich metabolické aktivity	318
25.4.1	Charakteristika mikroorganismů ústní dutiny	318
25.4.2	Metabolická aktivita mikroorganismů	318
25.5	Poškození sliznice ústní dutiny při deficientní výživě	319
25.6	Povlaky zubů	320
25.6.1	Vznik, složení a funkce zubní pelikuly a plaku	320
25.6.2	Zubní kámen, jeho vznik a odstranování	323
26.	<u>BIOCHEMIE ZUBNÍHO KAZU</u>	325
26.1	Biochemické děje vyvolávající a doprovázející zubní kaz	325
26.2	Kariogenní složky potravy	327
26.3	Profylaxe zubního kazu	328
26.3.1	Teoretický podklad profylaxe zubního kazu přiváděním fluoridů	328
26.3.2	Konkrétní formy fluoridace	328
27.	<u>BIOCHEMIE ZÁNĚTU</u>	330
27.1	Definice a průběh zánětu	330
27.2	Chemické mediátory zánětu	330
27.3	Přehled biochemických změn při zánětu	331
27.3.1	Biochemické změny při zánětlivé exsudaci a infiltraci	331
27.3.2	Faktory zánětlivé proliferace	331
27.4	Biochemické děje při hojení rány	332
27.5	Biochemická odezva těla na zánětlivé děje	332
27.5.1	Produkce reaktantů akutní fáze a jejich regulace	332
27.5.2	Reaktanty akutní fáze	333
28.	<u>ČLOVĚK A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ</u>	334
28.1	Vliv plyných exhalátů	334
28.2	Pevné a tekuté škodliviny z profesionální činnosti člověka	335
28.3	Stomatolog jako ochránce životního prostředí	336
	Základní literatura použitá ke skriptům	338